

у телят з дослідних груп. Більш високі їх рівні ($50,35 \pm 2,0$ - $52,79 \pm 1,4$ %) та ($49,26 \pm 0,5$ - $53,71 \pm 0,8$ %) були у телят з контрольної та дослідної-1 групи. Аналогічна картина залишалась і β -глобулінам, що очевидно обумовлено аліментарним фактором – меншим вживанням молозива і молока, особливо в перші 8-10 днів життя. Достовірних коливань по рівню α -глобулінів в сироватці крові піддослідних телят не виявлено. У телят з дослідної-1 групи рівень γ -глобулінів в сироватці крові коливався в межах $16,49 \pm 1,18$ - $18,04 \pm 1,30$ %, дослідній-3 – $18,46 \pm 1,10$ - $21,05 \pm 0,65$ %, що обумовлено дією контрастних температур в межах 5-7 °C з одного боку, а з іншого – більш швидкою імунобіологічною стабілізацією організму телят, які вирощувалися в приміщеннях, що не обігріваються, на що вказував в своїх роботах С. І. Штейман, 1954 та І. Г. Рогаль, 1955 та ін.

Висновки. Проведені дослідження дозволяють заключити, що в умовах підприємств різних форм власності вирощувати новонароджених телят доцільно у приміщеннях, що не опалюються або індивідуальних домівках з соломяною підстилкою шаром не менше 30 см і її вологості не більше 25 %. В таких умовах в повітрі боксу мікробна забрудненість не перевищує 45,2 тис. КУО/моль повітря, загазованість – по двоокису вуглецю – не вище $1,2$ л/м³, по аміаку – не більше $9,1$ мг/м³. При цьому створюється фізіологічно допустиме оточуюче середовище, що сприяє підвищенню резистентності та скороченню на 20-30 % шлунково-кишкових та легеневих захворювань. Вирощування телят під коровами-матерями менш ефективно із-за більшого розходу молока, прояву стресового синдрому, що виражається в відмовленні від ЗЦМ та грубих кормів на протязі 8-10 днів, збільшенні захворюваності, що підтверджується коефіцієнтом Меленберга.

Список літератури

1. Аглюліна, А. Р. Сезонная и возрастная динамика белковых фракций в крови телят [текст] / А. Р. Аглюліна // Тр. Кубанского ГАУ : серия вет. науки – № 1 (ч. 2). – Краснодар, 2009. – С. 233-235. 2. Батанов, С. Д. Состав крови и его связь с молочной продуктивностью [текст] / С. Д. Батанов, О. С. Старостина // Зоотехния. – 2005. – № 10. – С. 14-17. 3. Брыло, И. В. Естественная резистентность, интенсивность роста и поведенческие реакции телят в зависимости от качества воды [текст] / И. В. Брыло // Акт. проблемы интенсивного развития животноводства : Сб. науч. тр. Белорусской ГСХА. – Горки, 2007. – Вып. 10, ч. 2. – С. 284-290. 4. Головань, В. Т. Технология содержания сухостойных коров и телят профилакторного периода [текст] / В. Т. Головань, Н. А. Оноприенко, О. Ю. Тищенко // Науч. основы ведения животноводства и кормопроизводства : Юбилейный сб. науч. тр. – Краснодар, 1999. – С. 383-388. 5. Игнатенко, М. В. Влияние добавок топинамбура в рационы телят на показатели белкового обмена [текст] / М. В. Игнатенко // Селекционно-технологические аспекты повышения продуктивности с.-х. животных в современных условиях аграрного производства: Мат. межд. науч.-произв. конф., посвященной 25-летию кафедры частной зоотехнии, технологии производства и переработки продукции животноводства Брянской ГСХА (25-26 сентября 2008 г.). – Брянск, 2008. – Ч. 4. – С. 97-99. 6. Москалев, А. А. Влияние условий выращивания телят в ранний постнатальный период на их естественную резистентность и продуктивность [текст] / А. А. Москалев // Сб. науч. тр. Белорусской ГСХА. – Горки, 2010. – Вып. 10, ч. 2. – С. 171-177. 7. Рогаль, И. Г. О холодном методе выращивания молодняка с.-х. животных и его физиологическом обосновании [текст] / И. Г. Рогаль // Общая биология. – 1956. – Т. 16, № 4. – С. 275-284. 8. Трофимов, А. Ф. Разработка методов сочетанного биофизического и биологического воздействия на продуктивные и резистентные качества телят [текст] / А. Ф. Трофимов, В. Н. Тимошенко, А. А. Музыка // Акт. проблемы интенсивного развития животноводства: Сб. науч. тр. Белорусской ГСХА. – Горки, 2010. – Вып. 13, ч. 2. – С. 415-420. 9. Хусаинов, В. Сохранность телят в зависимости от качества молозива [текст] / В. Хусаинов, Ф. Сиразетдинов, Н. Фетченко // Главные зоотехники. – 2007. – № 11. – С. 10-12. 10. Чугай, Б. Л. Влияние продолжительности профилакторного периода на рост телят [текст] / Б. Л. Чугай // Повышение эффективности производства продуктов животноводства в Тамбовской области: Бюл. науч. тр. ВИЖ. – Дубровицы, 1986. – С. 25-27. 11. Штейман, С. И. Опыт выращивания высокоудойных коров и полного сохранения молодняка [текст] / С. И. Штейман. – М., 1954. – 57 с.

RESISTANCE AND PRODUCTIVITY OF CALVES AT DIFFERENT TECHNOLOGICAL METHODS OF BREEDING

Balym Yu.P., Chorny M.V., Ivanova-Sal'nikova V.G.

Kharkiv State Zooveterinary Academy

There was established good vital activity and intensity of growth of calves in group that is keeping in individual houses on deep bedding from the straw. There were less adapted calves that are bred by the method of suction under the cows.

УДК 619.616.99:636.592

ПЕРЕДУМОВИ ЩОДО ПРОГНОЗУВАННЯ ВИНИКНЕННЯ ГЕЛЬМІНТОЗІВ ТА ПРОТОЗООЗІВ ІНДИКІВ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ

Богач М.В.

Одеська дослідна станція ННЦ «ІЕКВМ»

Тваринництво та птахівництво України протягом останніх двох десятиріч зазнало значних структурних змін, що призвело до зменшення поголів'я у промислових сільгоспідприємствах і збільшення в індивідуальних господарствах громадян. Птахівництво є домінуючою галуззю виробництва у сільському господарстві. Окрім соціальних та економічних негараздів однією з причин, яка стримує її розвиток, являються паразитарні хвороби птиці та їх асоціації. Серед індиків півдня України реєструють ряд гельмінтозів та протозоозів: аскаридіоз, гетеракоз, капіляріоз, давенеоз, райєтиноз, гістомоноз, еймеріоз та трихомоноз з різною екстенсивністю та інтенсивністю інвазії та в різних асоціаціях: нематоди-цестоди, нематоди-найпростіші, нематоди-цестоди-найпростіші [1].

В природних умовах популяція паразитів знаходиться у взаємозв'язку з популяціями різноманітних категорій хазяїв з вільно існуючими компонентами біоценозів [2].

Популяція птахів, рівно як і тварин, характеризується певними параметрами, з яких одним із основних є чисельність. Відомо, що чисельність паразита, у більшості випадків, корелює з чисельністю популяції хазяїв. Динаміка чисельності популяції гельмінтів залежить від особливостей їх життєвого циклу і шляхів циркуляції в біоценозі. Так, при захворюваннях, спричинених гельмінтами зі складним циклом розвитку, слід враховувати структури популяції хазяїв виключно всіх категорій, які приймають участь в життєвому циклі і циркуляції гельмінта. Таким чином, для прогнозування гельмінтозів та протозоозів птиці, окрім популяції гельмінтів, їх біологічних циклів розвитку, також слід враховувати наявність та численність кола проміжних хазяїв [3].

Актуальність прогнозування гельмінтозів не викликає сумніву бо ставить за мету заздалегідь попередити строки інвазування, ступінь розвитку хвороби, а також можливе поширення або зменшення ареалу хвороби і на цій основі здійснювати планування та заходи боротьби з гельмінтозами [4].

Розділ 8. Патологія тварин, клінічна біохімія, якість і безпека тваринницької продукції

Виникнення і розвиток гельмінтозів пов'язане з дією різних факторів біотичного та абіотичного характеру. До біотичного фактору у виникненні хвороби належить сам збудник, ареал його циркуляції в біоценозах, особливості біології та шляхи потрапляння в птахогосподарства. Серед абіотичних причин найбільш суттєвими є метеорологічні фактори: температура, вологість, освітлення, атмосферні опади. Від них залежить дозрівання, життєздатність і розповсюдження яєць і личинок гельмінтів.

Для виникнення хвороби і, особливо, спалаху її наявність одного лише збудника ще недостатньо. Спалах гельмінтозів реєструють у тому випадку, коли інвазійний матеріал є в достатній кількості в період найбільш ймовірної сприйнятливості птиці і, особливо, коли умови довкілля сприяють перезараженню. Відомо, що найчастіше до гельмінтозів та протозоозів сприйнятлива птиця у молодому віці або в стані поганої вгодованості. При цьому важливу роль відіграють захисні реакції організму.

Щодо поширення гельмінтозів чи протозоозів птиці суттєвого впливу завдають соціальні або організаційно-господарські заходи, які впливають на поширення гельмінтів або простіших в довкіллі, зміна температурного режиму, вологості, освітлення, годівлі, газообміну, щільності посадки птиці та інші умови.

Достеменно відомо, що за умови інтенсивного ведення галузі індиківництва суттєво зменшується вплив біотичних та абіотичних факторів довкілля на екстенсивність та інтенсивність тих чи інших інвазійних захворювань. Однак при напівекстенсивній системі ведення галузі, створюються сприятливі умови для поширення гельмінтозів, протозоозів та ектопаразитів птиці.

Упродовж 2001-2010 років нами проводився моніторинг гельмінтозів та протозоозів серед домашньої птиці, в тому числі і серед індиків у господарствах різних форм власності Одеської, Миколаївської та Херсонської областей. Встановлено, що серед індиків найбільш поширеною є гістомонозна інвазія, яка реєструється з екстенсивністю 10,5-26,8 % упродовж весняно-літнього і осіннього періодів. З віком птиці екстенсивність інвазії та її інтенсивність знижувались до 4,8 %. Однак було встановлено, що в роки, коли кількість опадів у весняно-літній період, а це саме період виведення та вирощування молодняку індиків, перевищувала середню норму, то екстенсивність гістомонозної інвазії зростала до 49-51 %. Такі дані були нами отримані в 2007 та 2010 роках.

Зростання показників EI та II гістомонозної інвазії тісно пов'язані з гетеракоюною інвазією, екстенсивність якої досягала 18-32,6 %. Відомо, що яйця гетеракісів досить стійкі щодо несприятливих умов довкілля. Так в умовах степу України на поверхні ґрунту перезимовують і зберігають життєздатність 14,1-36,2 % яєць *Heterakis gallinarum*, а на глибині 3-10 см – 46,1-52,2 %.

В умовах степу і лісостепу України реєструють цестодози індиків, які спричинені райєтинами та давеніями. Райєтинозна інвазія є досить поширеною серед птиці, але переважно в країнах з тропічним та більш жарким кліматом. У Східному Пакистані 90 % курей інвазовані райєтинозною інвазією, у В'єтнамі майже 70 %, на Кубі – близько 68 %, в Індії – 54,2 % з середньою II 24,5 екз. На Північному Кавказі серед індиків реєстрували максимальну екстенсивність райєтинозної інвазії – 10,1 % з інтенсивністю 11 екз. [5].

Нашими попередніми дослідженнями встановлено, що в господарствах різних форм власності півдня України екстенсивність райєтинозної інвазії серед індиків складала від 8 до 13,5 %. Визначено, що засухи, які на півдні України повторюються з періодичністю один раз у два роки значно впливають на екстенсивність та інтенсивність райєтинозної та давенеозної інвазії, бо збільшуються популяції проміжних хазяїв – мурах. Підтвердженням цьому є показники екстенсивності та інтенсивності вказаних інвазій в 2008 році та в другій половині 2010 року, які склали 18,2-21 % з II 16-32 екз./птицю.

Зазвичай в індиків у зимовий період виявляють незначну кількість райєтин 2-8 екз./птицю, що пов'язано з їх природним феноменом – дестробіляцією. Спостереженнями упродовж останніх восьми років встановлено, що поновлення виділення члеників цієї цестоди з фекаліями птиці відбувалося вже в першій декаді лютого, в той час коли за літературними даними цей феномен реєструють лише на початку квітня [5, 6]. За відносно теплої зими, в січні 2011 року нами зареєстровано масове виділення капсул з яйцями райєтин та давеній (від 3 до 5 в 1 г фекалій), хоча в лютому місяці, з настанням морозів, виділення вже не спостерігали.

Індиків поряд з іншою домашньою та синантропною птицею хворіють на трихомоноз з ознаками ураження травного каналу і внутрішніх органів. Вказану інвазію реєстрували в присадибних господарствах Одеської та Херсонської областей при сумісному утриманні індиків різних вікових груп з водоплавною птицею. Екстенсивність трихомонозної інвазії у індичат 35 добового віку складала 1,4 %, в 65-80 добовому віці – 3,7 %, а у дорослих індиків – 4,5 %. Пік спалаху цієї інвазії реєстрували в літньо-осінній період у роки з відносно частими опадами.

Слід зазначити, що кліматичні умови півдня України, тривалий і теплий осінньо-зимовий період сприяють більш подовженому терміну життєздатності гістомонад, трихомонад та яєць гельмінтів у довкіллі.

Таким чином на підставі проаналізованих прогнозів можна більш детально обґрунтувати та спланувати ведення галузі індиківництва, враховувати і дотримуватись технологій утримання птиці, проведення діагностичних заходів та обґрунтовано підійти до виробництва засобів боротьби з паразитозами птиці.

Висновок. З метою прогнозування гельмінтозів та протозоозів індиків на півдні України слід враховувати біотичні та абіотичні фактори, які впливають на показники екстенсивності та інтенсивності інвазії і відповідно змінюється гельмінтофауна у кількісному і якісному співвідношенні.

Список літератури

1. Богач, М.В. Кишкові інвазії індиків (поширення, діагностика, патогенез, профілактика) [Текст] : дис. ... д-ра вет. наук / М.В. Богач. – Одеса, 2008. – 397 с.
2. Цейтлин, Д.Г. Некоторые данные о распределении численности гемипопуляций *Camallanus lacustris* (Zoega, 1776) в хозяевах различных категорий [Текст] / Д.Г. Цейтлин // Матер. науч. конф. Всесоюзного об-ва гельминтологов. – М., 1985. – Вып. 35. – С. 189-204.
3. Богач, М.В. Теоретичні аспекти поширення гельмінтозів домашньої птиці на півдні України у зв'язку з глобальною зміною клімату [Текст] / М.В. Богач // Ветеринарна медицина : міжвід. темат. наук. зб. – Харків, 2009. – № 92. – С. 56-59.
4. Твердохлебов, П.Т. Методологические основы прогнозирования гельминтозов [Текст] / П.Т. Твердохлебов // Матер. науч. конф. Всесоюзного об-ва гельминтологов. – М., 1985. – Вып. 35. – С. 160-179.
5. Степанов, А.В. Гельминтозы сельскохозяйственных животных в тропических странах (Цестодозы) [Текст] / А.В. Степанов. – Москва, 1980. – 95 с.
6. Богач, М.В. Роль дикого голуба (*Columba livia*) в эпизоотологии райєтинозної інвазії курей [Текст] / М.В. Богач, Н.О. Степанова, Г.М. Соколова // Ветеринарна медицина : міжвід. темат. наук. зб. – Харків, 2010. – № 93. – С. 47-50.

CONDITIONS TO FORECASTING OF HELMINTHOSIS AND PROTOZOOSIS OF TURKEYS IN THE SOUTH OF UKRAINE

Bogach N.V.

Odessa Experimental Station of National Scientific Center "Institute of Experimental and Clinical Veterinary Medicine"

Data concerning influence of biotic and abiotic environment factors on distribution, extensiveness and intensity of helminthosis and protozoosis in the south of Ukraine for the purpose of forecasting of invasive diseases at the turkey breeding are presented in the article.